

OTURUM 2: Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Tasarım

Oturum Başkanları

Dr. Öğr. Üyesi Yekta Bakırlıoğlu, Orta Doğu Teknik Üniversitesi,
Endüstriyel Tasarım Bölümü

Dr. Erman Örsan Yetiş, Manchester Üniversitesi, Kriminoloji
Bölümü

Toplumsal cinsiyet eşitliği hem akademideki çalışmalar hem de uluslararası kuruluşlar tarafından başlatılan programlar (örn. BM Kadın, EIGE) aracılığıyla giderek daha da önemli bir konu haline gelmektedir. Aynı zamanda beş numaralı Sürdürülebilir Kalkınma Hedefidir ve toplumsal cinsiyete dayalı her türlü ayrımcılığı sona erdirmeyi, kadınların ve kız çocuklarının güçlenmesi adına sürdürülebilir kültürel dönüşüme öncülük etmeyi amaçlamaktadır. Sosyal ve beşeri bilimlerdeki çalışmalar, toplumdaki cinsiyet eşitsizliğini üreten pratikleri ve mekanizmaları ortaya çıkarıp eşitsizlik sorununu pek çok cepheden değerlendirerek çeşitli direniş ve mücadele yollarını araştırıp geliştirmektedir. Tasarımcılar olarak, bizlerin de tasarım süreçlerinin ve çıktılarının üretebileceği toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini görebilmemiz, tanımlayabilmemiz ve bu eşitsizliklere karşı direniş ve mücadele yollarını geliştirmemiz gerekmektedir. Bu amaçla, tasarım uygulaması ve araştirmasında toplumsal cinsiyet üzerinden eleştirel bir düşünme edinmeli ve toplumsal cinsiyete duyarlı bir bakış açısını tasarımın temel bir yönü olarak benimsemeliyiz.

'Toplumsal cinsiyete duyarlı tasarım' cinsiyet eşitliği çabalarını tasarım süreci ve özömleri ile bütünleştirmeyi hedefler. Toplumsal cinsiyetlendirilmiş pratiklerin, sosyal sorunların ve eşitsizliklerin tasarımcılar ve tasarım araştırmacıları tarafından kavrandığı ve bu kavrayıştan yola çıkarak etkili bir şekilde

dönüştürüldüğü bir tasarım süreci tahayyül etmeyi amaçlar. Bunun için, tasarım pratiği ve teorisinin kapsamlı bir eleştirisini oluşturmak ve buna göre dönüştürmek için güncel toplumsal cinsiyet tartışmalarını, teorilerini ve metodolojilerini eleştirel bir perspektiften incelemek ve tasarım süreçlerine ve pratiğine dahil etmek gerekir. Bu bağlamda, toplumsal cinsiyet teorisindeki güncel kavramlarla ve cinsiyet eşitsizliğiyle mücadeledeki farklı yaklaşımlarıyla tasarım uygulaması ve araştırmasına eleştirel bir şekilde ayna tutan, bu süreçlerin aşamalarını, araçlarını ve yöntemlerini sorgulayan çalışmalarınızı bekliyoruz. Aşağıdakilerle kısıtlı olmamakla beraber, bu oturumda tartışmayı umduğumuz konulara örnek olarak aşağıdakiler verilebilir:

1. Tasarım sürecinde cinsiyet eşitsizliğine yol açan toplumsal cinsiyet körü (*gender-blind*) süreç ve pratiklerin keşfedilip ortadan kaldırılması
2. Tasarım süreçlerinde toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini anlamada ve bu eşitsizliklere karşı çözüm geliştirmede kesişimsellik (*intersectionality*) yaklaşımı,
3. Genel olarak toplumdaki eşitsizliklerle mücadele yollarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için tasarım yoluyla toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması (*gender mainstreaming*)

Kaynakça

Costanza-Chock, S. (2020). *Design justice: Community-led practices to build the worlds we need*. The MIT Press. <https://design-justice.pubpub.org/>

Mareis, C., ve Paim, N. (Ed.). (2021). *Design Struggles: Intersecting Histories, Pedagogies, and Perspectives*. Amsterdam: Valiz. https://www.valiz.nl/images/DesignStruggles-DEF_978-94-92095-88-6single-4March21-VALIZ-def.pdf

Kaygan, P. (2016). Gender, Technology, and the Designer's Work: A Feminist Review. *Design and Culture*, 8(2), 235–252. <https://doi.org/10.1080/17547075.2016.1172862>

Crenshaw, K. (1990). Mapping the margins: Intersectionality, identity politics, and violence against women of color. *Stan. L. Rev.*, 43, 1241. <https://doi.org/10.2307/1229039>

Young, I. M. (1980). Throwing like a girl: A phenomenology of feminine body comportment motility and spatiality. *Hum Stud*, 3, 137–156. <https://doi.org/10.1007/BF02331805>

Haraway D. (1991) A Cyborg Manifesto: Science, Technology, and Socialist-Feminism in the Late 20th Century. *Simians, Cyborgs and Women: The Reinvention of Nature* içinde (149-181). New York: Routledge.

Puar, J. K. (2012). "I would rather be a cyborg than a goddess": Becoming-intersectional in assemblage theory. *PhiloSOPHIA*, 2(1), 49-66.

Ahmed, S. (2006). *Queer Phenomenology: Orientations, Objects, Others*. Duke University Press.